

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто проблеми ринку праці, що є актуальними на сьогодні, а також запропоновано ряд заходів для їх вирішення. Проаналізовано механізм функціонування ринку праці в Україні. Зроблено аналіз роботи органів державної влади і, насамперед, уряду.

Аннотация. Рассмотрены проблемы рынка труда, которые актуальны в данное время, а также предложено ряд мер для их решения. Проанализирован механизм функционирования рынка труда в Украине. Сделан анализ органов государственной власти и, прежде всего, правительства.

Annotation. The problems of the labor market that topical for the present day have been discussed and a number of suggestions for solving them were offered. The mechanism of functioning of the labor market in Ukraine has been analysed. The analysis of state body and first of all government has been held.

Ключові слова: ринок праці, фінансова криза, інвестиційна активність, безробіття, зайнятість.

Сучасний ринок праці України характеризується значним напруженням внаслідок зниження попиту на робочу силу, падіння рівня реальної заробітної плати, збільшенням прихованого безробіття.

Тематика ринку праці є досить поширеною. В різних аспектах її досліджували такі вчені, як: Акіліна О. В., Головіна С. В., Волкова О. В., Ярошенко В. І. та багато інших [1 – 6]. Проте дана тема найбільш повно розкрита в навчальних посібниках з економіки праці Завіновської Г. Т., Буряка П. Ю. та ін.

Метою дослідження є визначення напрямів удосконалення механізму функціонування ринку праці в Україні.

Об'єктом дослідження є ринок праці в Україні.

Предметом дослідження є механізм ринку праці та його вдосконалення.

Протягом років незалежності в Україні спостерігалися різні тенденції на ринку праці, показники якого протягом цього часу характеризувалися значною нестабільністю. На сучасний стан економіки нашої країни, зокрема й на ринок праці значно вплинула світова фінансова криза, яка в Україні розпочалася у 2008 році.

За даними Державного комітету статистики, в Україні кількість зареєстрованих безробітних у 2010 році становила 531,6 тис. осіб, що порівняно з 2008 роком менше на 110,7 тис. осіб, і на 313,3 тис. осіб менше, ніж у 2009 році. У 2011 році кількість зареєстрованих безробітних становила 564,0 тис. осіб. Можна спостерігати, що кількість безробітних зростає, що є негативним для економіки України. Для періоду 2008 – 2011 років характерним є переважання безробіття серед жінок. Проте у 2010 році різниця між зареєстрованими безробітними жінками і чоловіками скоротилася до 42,2 тис. осіб зі 129,3 тис. осіб у 2008 році. У 2011 році безробітних жінок було зареєстровано 303,8 тис. осіб, а чоловіків – на 43 тис. менше, тобто 260,8 тис. осіб [5].

Аналізуючи структури промислової зайнятості за регіонами України в період з 2001 по 2011 рік, можна відзначити, що найбільша зайнятість у Донецькій, Дніпропетровській, Луганській, Харківській та Запорізькій областях. Найменша – у Волинській, Тернопільській та Чернівецькій областях [6]. На даний обсяг зайнятості впливає частка кількості великих та середніх промислових підприємств, обсяг імпорту та експорту. Дані про динаміку кількості незайнятого населення, що перебувало на обліку в Державній службі зайнятості, за професійними групами у 2009 – 2011 роках подано в табл. 1.

Таблиця 1

Дані про динаміку кількості незайнятого населення

Рік	За професійними групами			
	Працівники сфери торгівлі та послуг	Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	Кваліфіковані робітники з інструментом	Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин
2009	106,6	42,0	116,3	176,8
2010	66,0	19,5	77,6	106,8
2011	76,6	22,8	69,9	107,2

Отже, аналізуючи дані табл. 1, можна побачити, що серед незайнятого населення різних професійних груп в Україні протягом аналізованого періоду переважали робітники з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин (у 2009 р. – 176,8 тис. [7] осіб, у 2010 р. – 106,8 тис. осіб, у 2011 р. – 107,2 тис. осіб). Протягом 2009 – 2011 років найнижчими були показники серед

осіб, 19,5 тис. осіб і
22,8 тис. осіб) [5].

Чисельність економічно активного населення віком 15 – 70 років за даними 2010 року зменшилася порівняно з попередніми роками до 22 150,3 тис. осіб.

Однією з найважливіших проблем ринку праці є швидкість руху робочої сили. В Україні ці показники є відносно високими, оскільки для нашої країни характерними є проблеми функціонування політичної, економічної та інших сфер життєдіяльності, нестабільність яких посилилась впливом фінансової кризи.

Протягом 2009 – 2011 років спостерігається значне падіння коефіцієнта обороту робочої сили із прийому працівників (з 29,7 до 22,5 %) [8]. Відповідний коефіцієнт зі звільнення у 2009 році був найбільшим (32,8 %), а у 2010 році зменшився на 4,1 %.

Після аналізу механізму функціонування ринку праці у 2011 році визначено, що на початок року кількість зареєстрованих безробітних становила 526,7 тис. осіб. За три квартали цього року кількість безробітних мала тенденцію до зменшення і у вересні становила 396,2 тис. осіб порівняно з кількістю зареєстрованих безробітних у 2010 році, яка становила 531,6 тис. осіб, а саме на 110,7 тис. осіб менше, ніж у 2008 році, і на 313,3 тис. осіб менше, ніж у 2009 році [5].

Таблиця 2

Динаміка кількості зареєстрованих безробітних за статтю та місцем проживання у 2007 – 2010 рр.

Рік	Усього (тис. осіб)	За статтю		За місцем проживання	
		Жінки (тис. осіб)	Чоловіки (тис. осіб)	Міське населення (тис. осіб)	Сільське населення (тис. осіб)
2008	642,3	385,8	256,5	296,4	345,9
2009	844,9	465,2	376,7	418,3	426,6
2010	531,6	286,9	244,7	319,8	211,8
2011	396,2	230	166	252,5	143,7

Серед кількості зареєстрованих за статтю і місцем проживання (табл. 2) кількість безробітних жінок у січні 2011 року становила 278,7 тис. осіб, а на кінець вересня зменшилась до 230 тис. осіб, чоловіків на початок року – 248 тис., а на кінець третього кварталу – 166 тис. осіб.

Кількість зареєстрованих безробітних у містах на кінець звітного періоду зменшилася на 48,3 тис. осіб і становила 252,5 тис. осіб, а в селах – на 72,3 тис. осіб і становила 143,7 тис. осіб.

Отже, аналізуючи три квартали 2011 року, бачимо, що ситуація на ринку праці покращується.

Отже, згідно з офіційними даними, для всіх показників ринку праці в Україні протягом аналізованого періоду характерною є нестабільність: у 2008 році вони погіршилися, порівняно з попереднім, проте у 2009 – 2011 роках майже всі показники повернулися до рівня 2007 року, а деякі навіть покращилися. Тож у майбутньому можливі позитивні тенденції на ринку праці.

Аналіз ситуації на ринку праці України та міграційних потоків її робочої сили дозволяє оцінювати таку реформу як підвищення значення активної політики на ринку праці. Для підвищення адаптації населення до вимог ринку праці треба активніше проводити інформування населення щодо наявних пропозицій, узгодити підготовку та перепідготовку з реальним попитом на регіональних ринках праці, підтримувати систему професійної технічної освіти, проводити систематичний аналіз потреб у робочій силі підприємств різних галузей для формування відповідного державного замовлення на освіту.

Аналізуючи ринок праці України у 2008 – 2011 роках, включаючи період кризи, бачимо, що сформувалася досить складна фінансова та економічна ситуація і для її покращення можна запропонувати здійснити такі заходи, як розвиток освіти та її відповідність світовим вимогам; регулювання сукупних доходів населення, оплати послуг праці, соціальних виплат; здійснення заохочувальних заходів для повернення трудових емігрантів на Батьківщину; забезпечення формування єдиної національної ціни праці; зниження рівня безробіття, для чого слід проводити активну роботу з роботодавцями і особами, що звертаються до неї з метою їхнього працевлаштування. Основне завдання державної політики щодо ринку праці – це створення правових, економічних та інституціональних умов для підвищення ефективності зайнятості населення.

Отже, можна зробити висновок, що на етапі економічного зростання набуває особливої значущості здійснення регулятивних заходів, спрямованих на ліквідацію прихованого безробіття, проведення політики продуктивної зайнятості. Зусилля органів державної влади і, насамперед уряду, мають концентруватися на запровадженні дієвих стимулів для створення нових робочих місць, забезпечення гарантій зайнятості в процесі приватизації та реструктуризації підприємств, на підтримці підприємництва і самозайнятості населення, розширенні практики громадських робіт, підвищенні гнучкості ринку праці.

Наук. керівн. Степаненко Н. О.

Література: 1. Акіліна О. В. Аналітичний огляд ринку праці в Україні / О. В. Акіліна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10. – С. 152–159. 2. Головіна С. В. Регулювання українського ринку робочої сили відповідно до циклічності економіки / С. В. Головіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 175–180. 3. Волкова О. В. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку праці України: сутність, структура та напрями вдосконалення / О. В. Волкова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 11. – С. 144–150. 4. Рядно О. А. Аналіз динаміки регіональної зайнятості в промисловості України / О. А. Рядно, Я. В. Хрущ // Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи : матеріали ювілейної Міжнар. наук.-практ. конф., 22 – 23 жовт. 2009 р., Чернівці ; МФУ, БДФА та ін. – Чернівці, 2009. – С. 47–50. 5. Державний комітет статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 6. Ярошенко В. І. Проблеми професійного ринку праці / В. І. Ярошенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 10. – С. 151–157. 7. Джегур Г. В. Державний механізм регулювання зайнятості

населення та принципи його формування / Г. В. Джегур
// Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 9. – С. 167–173. – Бібліогр. : с. 172–173. 8. Зайнятість: випробування
кризою // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 14 (26 січ.). – С. 6.